

Olsztyn, 01 lipca 2025 r.

PS-VI.431.2.8.2025

Szanowna Pani

Anna Pliszka

Dyrektor

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

ul. Warszawska 53

11-700 Mrągowo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrolę przeprowadzono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie, ul. Warszawska 53, 11-700 Mrągowo. W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli Jednostką kierowała pani Anna Pliszka, która stanowisko Dyrektora Jednostki objęła z dniem 01 lipca 2022 r.

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, w składzie:

Agnieszka Brzozowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolerów w dniu 02 czerwca 2025 r., legitymacja służbowa nr 30/2016, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

Katarzyna Brewka – kierownik oddziału, kierująca zespołem kontrolerów od 03 do 06 czerwca 2025 r., legitymacja służbowa nr 41/2015, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista, legitymacja służbowa nr 32/2016, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

na podstawie pisemnych imiennych upoważnień do kontroli nr WK-I.0030.476.2025 z 23 maja 2025 r. i nr WK-I.0030.530.2025 z 03 czerwca 2025 r., wydanych przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Termin kontroli: Kontrolę rozpoczęto w dniu 02 czerwca 2025 r. i zakończono w dniu 06 czerwca 2025 r. Kontrola została odnotowana w książce kontroli Jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 2 w 2025 r.

Zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: Ocena realizacji zadań powiatu z zakresu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków;
- okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 oraz art. 197b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49) – dalej jako ustawa wrispz, w związku z zapisami art. 180 pkt. 3, art. 182 ust. 1 oraz art. 140–153 ustawy wrispz, oraz zapisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 572.).

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Jednostki kontrolowanej w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowością**.

USTALENIA KONTROLI

W treści ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

- 1) PCPR/Centrum/Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie,
- 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie, panią Annę Pliszkę,
- 3) Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie,
- 4) Powiat – co oznacza: Powiat Mrągowski,
- 5) Wykaz / Wykaz osób – co oznacza: wykaz osób będących w procesie usamodzielnienia w badanym okresie, sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę,
- 6) Zespół - co oznacza: zespół ds. rodziny, pieczy zastępczej i realizacji świadczeń, utworzony w PCPR w Mrągowie,
- 7) opiekun - co oznacza: opiekuna usamodzielnienia, o którym mowa w art. 145 ust. 2 i 3 ustawy w.r.p.,
- 8) pracownik - co oznacza: specjalistę pracy socjalnej zajmującego się sprawami usamodzielnienia wychowanków, Panią.....,
- 9) projekt – co oznacza: projekt pt. „Wspieramy i Usamodzielniamy”, realizowany w PCPR.

Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w Placówce dokumentacji (w tym dokumentów powstałych przed 1 stycznia 2024 r., a mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą) oraz informacje i wyjaśnienia przekazane przez Dyrektora oraz panią ..... – specjalistę pracy socjalnej.

1. Dokumenty organizacyjne kontrolowanej Jednostki i organizacja pracy w zakresie realizacji zadań związanych z usamodzielnianiem wychowanków pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie, wyznaczone przez Starostę Mrągowskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Mrągowym, w okresie objętym kontrolą działało m.in. na podstawie *Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie*, przyjętego Uchwałą Zarządu Powiatu Mrągowskiego Nr 273/2082/2023 z dnia 31 sierpnia 2023 r. **/akta kontroli str. 1-26/**.

Z zapisów Regulaminu wynika, że w strukturze organizacyjnej PCPR wyodrębniono zespół ds. rodziny, pieczy zastępczej i realizacji świadczeń. Do zadań Zespołu należą m.in. zadania dotyczące usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej. Dyrektor poinformował, że w Centrum realizacją tych zadań zajmuje się 1 osoba, zatrudniona na stanowisku specjalisty pracy socjalnej **/akta kontroli str. 27/**.

W PCPR nie wprowadzono wewnętrznych zarządzeń, regulujących kwestię usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej. Niemniej, przyjęto następujące wzory dokumentów, stosowanych w związku z przyznawaniem pomocy usamodzielnianym wychowankom:

- oświadczenie osoby usamodzielnianej, dotyczące wskazania opiekuna usamodzielnienia,
- Indywidualny program usamodzielnienia,
- aktualizacja Indywidualnego programu usamodzielnienia,

- modyfikacja Indywidualnego programu samodzielnienia,
- końcowa ocena Indywidualnego programu samodzielnienia,
- wniosek o pomoc na kontynuowanie nauki,
- wniosek o zwieszenie pomocy na kontynuowanie nauki,
- wniosek o pomoc na zagospodarowanie,
- wniosek o pomoc na usamodzielnienie,
- druk dotyczący wydatkowanej pomocy na usamodzielnienie,
- oświadczenie o aktualnej sytuacji życiowej,
- oświadczenie o dochodzie,
- oświadczenie złożone na wniosek strony (zawierające m.in.: deklarację o wykorzystaniu pomocy pieniężnej zgodnie z celem oraz informację o: nieporzuceniu/odmówieniu pracy, nieskazaniu prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub skarbowe, posiadaniu i realizacji Indywidualnego programu samodzielnienia, współpracy z opiekunem usamodzielnienia,
- oświadczenie o skazaniu lub toczącym się postępowaniu karnym,
- oświadczenie majątkowe **/akta kontroli str. 30-59/**.

2. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Powiecie Mrągowskim w badanym okresie

W okresie objętym kontrolą w trakcie procesu usamodzielnienia było łącznie 20 osób, w tym 2 które osiedliły się na terenie Powiatu **/akta kontroli str. 60-62/**.

Osoby te przebywały w następujących formach pieczy zastępczej:

- w rodzinach zastępczych spokrewnionych – 9 osób,
- w rodzinach zastępczych niezawodowych – 2 osoby,
- w rodzinach zastępczych zawodowych – 2 osoby,
- w rodzinnych domach dziecka – 1 osoba,
- w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 6 osób.

Na podstawie danych zawartych w Wykazie osób ustalono, że w badanym okresie, Centrum udzieliło usamodzielnianym następującej pomocy:

- 13 osobom - na kontynuowanie nauki,
- 5 osobom - na usamodzielnienie - 5 osób,
- 5 osobom - na zagospodarowanie (w tym 2 osobom, które osiedliły się na terenie Powiatu),
- 2 osobom - w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- 3 osobom - pomocy prawnej (w ramach Projektu),
- 3 osobom – pomocy psychologicznej (w ramach Projektu).

Ustalono, iż 2 osoby, spośród usamodzielnianych, pochodzące z terenu powiatu mrągowskiego, wniosowały o pomoc na zagospodarowanie w powiecie, w którym się osiedliły.

Wybrani przez wychowanków opiekunowie usamodzielnienia to:

- w 14 przypadkach osoby tworzące rodzinę zastępczą,
- w 2 przypadkach rodzeństwo,
- w 1 przypadku pracownika PCPR,
- w 1 przypadku pracownik placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- w 2 przypadkach inne osoba (członek byłej rodziny zastępczej oraz partnerka brata **/akta kontroli str. 60-62/**).

akta kontroli str. 60-62/.

Ponadto ustalono, że 3 osoby (w tym 2, których dokumentację badano - poz. nr 5 i 9 z Wykazu osób), dokonały zmiany opiekuna usamodzielnienia, tj.:

- z osoby tworzącej rodzinę zastępczą na pedagoga szkolnego (poz. nr 5 w Wykazie osób),
- z osoby tworzącej rodzinę zastępczą na pracownika PCPR (poz. nr 9 w Wykazie osób),
- z osoby tworzącej rodzinę zastępczą na członka rodziny (siostrę cioteczną), a następnie na pracownika PCPR (poz. nr 17 w Wykazie osób) **/akta kontroli str. 60-62/**.

Dyrektor kontrolowanej Jednostki poinformował, że zarówno rodziny zastępcze, jak i ich wychowankowie informowani są o procesie usamodzielnienia. Wskazał, iż „(...) *Informacje przekazywane są przez pracowników PCPR podczas wizyt w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej, a także rozmów w siedzibie PCPR np. podczas oceny sytuacji dziecka w pieczy zastępczej. Wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej informowani są o procedurze związanej z procesem usamodzielnienia tj. o konieczności złożenia wniosku o wyznaczenie opiekuna usamodzielnienia na rok przed osiągnięciem pełnoletności. Następnie - odpowiednio wcześniej otrzymują do wypełnienia formularz Indywidualnego Programu Usamodzielnienia. Program przed wypełnieniem jest omawiany, wyjaśniany wychowankowi. Podczas rozmów wychowankowie są informowani z jakiej pomocy (środków) i kiedy mogą skorzystać. W razie potrzeby i pytań wychowankowie uzyskują pomoc pracowników w wypełnieniu formularza. Z rozmowy sporządzana jest notatka*” **/akta kontroli str. 27/**.

Kontrolującym przedłożono notatki, potwierdzające, że osobom usamodzielnianym, które przebywały w rodzinnej pieczy zastępczej, udzielano informacji na temat procesu usamodzielnienia, w tym o przysługujących im formach pomocy.

W opinii zespołu inspektorów, informacje w powyższym zakresie, należałoby także przekazywać wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dobrą praktyką byłoby np. opracowanie broszur/informatorów dla osób z pieczy zastępczej (zarówno instytucjonalnej jak i rodzinnej), rozpoczynających proces usamodzielnienia, które zawierałyby podstawowe informacje na temat procesu usamodzielnienia, jego kolejnych etapów oraz przysługujących form pomocy i wsparcia.

Z informacji Dyrektora Centrum wynika, że w 2024 r. Powiat wydatkował na pomoc usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej łącznie 97 603,50 zł, w tym:

- na kontynuowanie nauki – 58 694,20 zł,
- na usamodzielnienie – 28 448 zł,
- na zagospodarowanie – 10 461,30 zł **/akta kontroli str. 27-29/**.

Natomiast na 2025 r., na usamodzielnienie zaplanowano środki w łącznej kwocie 134 374 zł, w tym:

- na kontynuowanie nauki – 71 000 zł,
- na usamodzielnienie – 46 374 zł,
- na zagospodarowanie – 17 000 zł **/akta kontroli str. 27-29/**.

Dyrektor kontrolowanej Jednostki poinformował ponadto, że Powiat przyznaje świadczenia dla osób usamodzielnianych w wysokościach określonych w ustawie wripsz **/akta kontroli str. 27-29/**.

3. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i formy udzielonego wsparcia

Oceny wykonania przez kontrolowaną Jednostkę zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej dokonano w oparciu o analizę dokumentacji 8 osób (poz. nr 5, 8, 9, 11, 12, 13, 15 i 20 z Wykazu osób), które w okresie objętym kontrolą realizowały proces usamodzielnienia lub go zakończyły.

a) wskazanie opiekuna usamodzielnienia

Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy wripisz osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletności wskazuje osobę, która będzie wspierać ją w realizacji programu usamodzielnienia, tj. opiekuna usamodzielnienia. Wychowanek przedstawia pisemną zgodę tej osoby.

Wychowankowie pieczy zastępczej, opiekuna usamodzielnienia wskazywali oraz pozyskiwali jego pisemną zgodę na pełnienie tej funkcji, na obowiązującym w Jednostce druku pn. „*Oświadczenie osoby usamodzielnianej*” /**akta kontroli str. 63/**.

Ustalono, iż w badanych przypadkach dochowano terminu wskazania opiekuna usamodzielnienia, określonego w ustawie wripisz.

W każdym przypadku opiekun usamodzielnienia, stosownie do powyższych przepisów wyrażał zgodę na pełnienie tej funkcji. Opiekunowie spełniali warunki określone w 145 ust. 3 ustawy wripisz oraz posiadali akceptację kierownika pcpwr powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

b) opracowanie indywidualnego programu usamodzielnienia (IPU)

Na podstawie analizy dokumentacji ustalono, że wychowankowie pieczy zastępczej, zgodnie z art. 145 ust. 4 ustawy, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez nich pełnoletności, wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, opracowywali IPU, który był zatwierdzany przez Dyrektora /**akta kontroli str. 64-120/**.

Ustalono, że w IPU 3 wychowanków (poz. nr 5, 8 i 11 z Wykazu osób) dokonano zmian w związku ze zmianą ich sytuacji życiowej. Zmiany te, stosownie do art. 145 ust 6 ustawy wripisz, były dokonane wspólnie z opiekunem. W każdym przypadku, w myśl art. 145 ust 6a ustawy wripisz, zmiany IPU zostały zatwierdzone przez Dyrektora /**akta kontroli str. 71, 80, 94/**.

Analiza IPU wychowanków, którzy w trakcie procesu usamodzielnienia dokonali zmiany opiekunów (poz. nr 5 i 9 z Wykazu osób) wykazała, że dokumenty te zawierały podpisy pierwotnie wskazanych opiekunów, którzy brali udział w ich opracowaniu /**akta kontroli str. 64-71, 81-85/**. Biorąc pod uwagę obowiązki, jakie na opiekuna usamodzielnienia nakładają przepisy ustawy wripisz, w opinii kontrolujących, w przypadku jego zmiany, zasadne jest zapoznanie nowego opiekuna z IPU i udokumentowanie tego faktu w formie podpisu na dokumencie. Może mieć to znaczący wpływ na skuteczność procesu usamodzielnienia. W powyższym zakresie Dyrektorowi udzielono bieżącego instruktażu.

Z informacji Dyrektora wynika, że w okresie objętym kontrolą nie było przypadku odmowy zatwierdzenia indywidualnego programu usamodzielnienia /**akta kontroli str. 28/**.

Analiza indywidualnych programów usamodzielnienia wykazała, iż zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wripisz, określały one:

- zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia,
- sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż druki IPU zawierały także szczegółowe informacje, dotyczące możliwych form pomocy, o jakie mogą wnioskować osoby usamodzielniane w PCPR oraz jakie należy spełnić warunki, aby je otrzymać. Powyższe należy uznać za dobrą praktykę.

Ustalono, że niektóre spośród badanych IPU opracowane były bez należytej rzetelności, zgodnie z obowiązującym drukiem tego dokumentu, obowiązującego w Centrum.

W IPU wychowanka pod poz. nr 13 z Wykazu nie wypełniono obszaru pn. „*Harmonogram planu usamodzielnienia*” oraz nie uzupełniono daty sporządzenia dokumentu **/akta kontroli str. 102-108/**.

Dyrektor zapytany o przyczynę nieuzupełnienia w IPU osoby pod poz. nr 13 z Wykazu osób obszaru pn. „*Harmonogram planu usamodzielnienia*”, wskazał, że: „(...) *Harmonogram nie jest wymagany przepisami prawa i nie stanowi formalnego warunku przyznania świadczenia, a jego brak w przypadku [tu dane wychowanka] nie wpłynął na przyznanie świadczenia. IPU został złożony w terminie, określono w nim plany związane z uzyskaniem wykształcenia, podjęcia pracy, sytuacji mieszkaniowej, harmonogram natomiast ma jedynie charakter wspierający działania urzędowe (usystematyzowania przewidzianych działań)*” **/akta kontroli str. 121-122/**.

Ponadto w przypadku osób pod poz. nr 8, 9 i 15 z Wykazu osób w „*Harmonogramie planu usamodzielnienia*” nie wskazano osób i instytucji wspomagających przy poszczególnych zadaniach **/akta kontroli str. 72-79, 81-85, 109-115/**. W programie usamodzielnienia wychowanka pod poz. nr 12 z Wykazu brak jest dat realizacji zadań ujętych w „*Harmonogramie planu usamodzielnienia*” **/akta kontroli str. 95-101/**.

Biorąc pod uwagę, że IPU jest istotnym dokumentem, obejmującym kierunki działań w procesie usamodzielnienia wychowanka, zdaniem kontrolujących, przed zatwierdzeniem tego dokumentu przez Dyrektora, należy zwrócić uwagę, czy jest on wypełniony skrupulatnie i rzetelnie. W powyższym zakresie Dyrektorowi PCPR udzielono bieżącego instruktażu.

Z informacji przekazanych przez pracownika i badanej dokumentacji wynika, iż w kontrolowanej Jednostce monitorowano realizację IPU, co dokumentowano w formularzu pn. „*Aktualizacja Indywidualnego Programu Usamodzielnienia*”, który zawierał, m.in.: dane osoby usamodzielnianej oraz informacje o:

- kontynuowaniu nauki i pracy zawodowej,
- stanie zdrowia i uprawnieniach zdrowotnych,
- sytuacji rodzinnej,
- sytuacji mieszkaniowej,
- sytuacji materialnej,
- realizacji postanowień zawartych w IPU **/akta kontroli str. 123-134/**.

W opinii zespołu inspektorów tak przyjęta nazwa dokumentu może wprowadzać w błąd, sugerujący, iż faktycznie dokonano zmian zapisów IPU. W związku z powyższym nazwę powyższego druku należało by zmienić, zgodnie z jego przeznaczeniem, np. na „*Monitorowanie realizacji IPU*”. W powyższym zakresie Dyrektorowi oraz pracownikowi udzielono bieżącego instruktażu.

Ustalono, iż 1 wychowanka, która opuściła placówkę opiekuńczo-wychowawczą 01 marca 2025 r., przerwała proces usamodzielnienia. Dyrektor wskazał, że „[tu dane wychowanki] *pomimo deklaracji w IPU kontynuowania nauki do dnia 30.05.2025 r. nie złożyła wniosku o wskazaną pomoc. Pracownik PCPR dwukrotnie rozmawiał z opiekunem usamodzielnienia (...) o sytuacji [tu dane wychowanki], informował o konieczności złożenia wniosku o pomoc na*

kontynuowanie nauki (zgodnie z IPU). W dniach 19.03.2025 r. oraz 20.05.2025 r. wystosował pismo do [tu dane wychowanki] z prośbą o poinformowanie o aktualnej sytuacji” /akta kontroli str. 28/. Informacje przekazane przez Dyrektora znalazły potwierdzenie w przedłożonej kontrolującym dokumentacji.

Ustalono, że jeden z wychowanków, którego dokumentacje analizowano (poz. nr 9 z Wykazu), poinformował PCPR, iż planuje osiedlić się na terenie innego powiatu **/akta kontroli str. 27-29/**. Centrum niezwłocznie powiadomiło właściwy powiat o zamiarze osiedlenia się wychowanka na terenie tego powiatu, przekazując kopię IPU oraz informacje o opiece usamodzielnienia, co było zgodne z art. 145 ust. 5 ustawy wripsz.

Wychowanek, o którym mowa powyżej, w okresie podlegającym kontroli zakończył realizację IPU. W związku z tym, stosownie do przepisów art. 145 ust. 7 ustawy wripsz, wraz z opiekunem usamodzielnienia i Dyrektorem dokonał on oceny końcowej procesu usamodzielnienia **/akta kontroli str. 136-137/**.

c. Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki

W okresie objętym kontrolą pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało łącznie 13 wychowanków. Natomiast spośród osób, których dokumentację badano, takiej formy pomocy udzielono 5 wychowankom (poz. nr 5, 9, 11, 12 i 15 z Wykazu) **/akta kontroli str. 60-62/**.

Stwierdzono, że w badanych przypadkach, pomoc na kontynuowanie nauki każdorazowo przyznawana była na podstawie pisemnego wniosku, którego przykład stanowią **akta kontroli str. 138**, po zatwierdzeniu IPU – zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wripsz. W każdym analizowanym przypadku weryfikowany był okres przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający wychowanka do przyznania tego świadczenia – o czym mowa w art. 141 ust. 1 ustawy wripsz. Decyzje administracyjne, które poddano analizie, zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa **/akta kontroli str. 139-146/** i zostały skutecznie doręczone.

Wszystkie decyzje podpisane były przez Dyrektora, posiadającego stosowne upoważnienie Starosty Mrągowskiego, które zostało przedłożone zespołowi inspektorów do wglądu.

Decyzje wydawane były zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na kontynuowanie nauki odpowiadała kwocie, określonej w obowiązujących przepisach. Ustalono, iż w przypadkach tego wymagających, dokonywano zmian decyzji, zgodnie z zapisami Obwieszczenia MRPiPS z dnia 24.03.2024 r **/akta kontroli str. 147-148/**. Postępowania w takich sytuacjach PCPR wszczynano z urzędu **/akta kontroli str. 149-150/**.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w przedmiocie przyznania pomocy na kontynuowanie nauki.

Wszystkie analizowane postępowania zakończono w terminie określonym w art. 35 § 3 K.p.a., tj. w ciągu miesiąca od dnia złożenia wniosku.

W jednym spośród analizowanych przypadków (poz. nr 12 z Wykazu), decyzja o przyznaniu pomocy na kontynuowanie nauki została uchylona, ponieważ wychowanek poinformował PCPR o zakończeniu nauki w szkole **/akta kontroli str. 151-153/**.

Ustalono, iż w analizowanych przypadkach, pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na czas trwania roku szkolnego. Usamodzielniający się wychowankowie, którym Ośrodek wypłacał pomoc na kontynuowanie nauki, realizowali ją w:

- szkole - 3 osoby (poz. nr 11, 12 i 14 z Wykazu), z których jedna (poz. nr 11 z Wykazu) przerwała naukę w szkole i rozpoczęła naukę na kursie,

- uczelni - 2 osoby (poz. nr 5 i 9 z Wykazu).

Wychowankowie fakt uczenia się potwierdzali aktualnymi zaświadczeniami o kontynuowaniu nauki, które dostarczali do Centrum co pół roku **/akta kontroli str. 151-153/**.

W 1 przypadku (poz. nr 11 z Wykazu) stwierdzono, że pomimo, iż osoba usamodzielniana przerwała naukę w szkole i rozpoczęła kurs, Jednostka nie dokonała zmiany decyzji, przyznającej pomoc na kontynuowanie nauki na czas roku szkolnego, tj. od dnia 01 września 2024 r. do 31 sierpnia 2025 r., znak: PZ.6310.12.2024.AL z dnia 04 września 2024 r. **/akta kontroli str. 139-140/**, w związku ze zmianą sytuacji.

Dyrektor zapytany o przyczynę tego stanu rzeczy poinformował, że „[tu dane wychowanki] w dniu 02.09.2024 r. złożyła wniosek o pomoc na kontynuowanie nauki, którą od 01.09.2024 r. podjęła w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w (...). Decyzją PZ.6310.12.2024.AL z dnia 04.09.2024 r. przyznano pomoc na kontynuowanie nauki na czas trwania roku szkolnego, tj. od dnia 01.09.2024 r. do 31.08.2025 r. W dniu 31.12.2024 r. [tu dane wychowanki] modyfikowała IPU, ponieważ zrezygnowała z nauki w LO dla Dorosłych w (...) i rozpoczęła kurs. Decyzja o przyznaniu pomocy na kontynuowanie nauki została wydana na podstawie stanu faktycznego, znanego w momencie jej wydania, w tym informacji o szkole, w której [tu dane wychowanki] kontynuowała naukę. Wskazanie nazwy szkoły miało charakter informacyjny, natomiast nie stanowiło warunku decydującego o prawie do świadczenia. Po wydaniu decyzji [tu dane wychowanki] dokonała zmiany szkoły, jednak nie miało to wpływu na spełnianie przesłanek ustawowych do przyznania pomocy. W dniu 05.06.2025 r. wszczęto postępowanie w sprawie zmiany decyzji przyznającej pomoc na kontynuowanie nauki” **/akta kontroli str. 154-156/**.

Zgodnie z art. 146 ust. 4 ustawy wrispz, pomoc na kontynuację nauki przysługuje w czasie trwania odpowiednio roku szkolnego, roku akademickiego, kursu lub przygotowania zawodowego. W przypadku, o którym mowa powyżej pomoc ta została udzielona na okres roku szkolnego, bowiem osoba usamodzielniana kontynuowała wówczas naukę w szkole. Po rozpoczęciu kursu pomocy należałoby udzielić **na czas jego trwania**, na co wskazuje powyższy przepis. W opinii organu kontroli zmiana sytuacji wychowanki stanowi przesłankę do weryfikacji decyzji, która winna być dostosowana do nowych okoliczności.

Biorąc pod uwagę fakt, że w trakcie kontroli Centrum wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie zmiany decyzji **/akta kontroli str. 156/**, kontrolujący przyjęli wyjaśnienia Dyrektora i odstąpili od wydania zalecenia. Zespół inspektorów Dyrektorowi PCPR udzielił bieżącego instruktażu w powyższym zakresie.

Kontrolujący stwierdzili, że pomoc na kontynuowanie nauki, stosownie do art. 146 ust. 3 ustawy wrispz, była wypłaca nie dłużej niż do ukończenia przez wychowanków 25 roku życia.

Przedstawione do wglądu elektroniczne wyciągi z przelewów bankowych potwierdziły że ww. świadczenia wypłacano zgodnie z wydanymi decyzjami, i przelane zostały na wskazane przez wychowanków rachunki bankowe.

d. przyznawanie pomocy na usamodzielnienie

W okresie objętym kontrolą pomoc na usamodzielnienie otrzymało łącznie 5 wychowanków, w tym 2, których dokumentację poddano analizie (poz. nr 8 i 9 z Wykazu) **/akta kontroli str. 60-62/**.

Stwierdzono, że pomoc na usamodzielnienie każdorazowo przyznawana była po zatwierdzeniu IPU – zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wrispz, na podstawie pisemnego wniosku.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami weryfikowano też, czy długość okresu przebywania wychowanka w pieczy zastępczej, uprawniała do przyznania pomocy na usamodzielnienie – stosownie do art. 141 ustawy w.rispz. Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisane były przez Dyrektora, a więc osobę uprawnioną **/akta kontroli str. 157-160/**. Wydawane były zgodnie z żądaniem strony, a wysokość pomocy na usamodzielnienie była zgodna z obowiązującymi przepisami. Ustalono, iż analizowane postępowania zakończono w terminie określonym w art. 35 § 3 K.p.a.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej na pomoc w zakresie usamodzielnienia.

Decyzje wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, dowody ich odebrania przez wychowanków (zwrotki) znajdowały się w dokumentacji.

Na podstawie analizy przedłożonych elektronicznych wyciągów przelewów bankowych kontrolujący ustalili, iż świadczenia wypłacane były zgodnie z wydanymi decyzjami, i przelane zostały na wskazane przez osoby usamodzielniane rachunki bankowe.

e. przyznawanie pomocy na zagospodarowanie

W badanym okresie Centrum udzieliło pomocy na zagospodarowanie łącznie 5 wychowankom (poz. nr 4, 8, 15, 19 i 20 z Wykazu), w tym 2 osobom usamodzielnianym, pochodzącym z innych powiatów, które osiedliły się na terenie Powiatu i złożyły wniosek do PCPR o przyznanie tej formy pomocy **/akta kontroli str. 60-62/**.

Ustalono, iż 2 wychowanków pochodzących z terenu powiatu mrągowskiego (poz. nr 2 i 9 z Wykazu) osiedliło się na terenie innego powiatu i tam wnioskowało o udzielenie pomocy na zagospodarowanie.

Osoby wnioskujące o pomoc na zagospodarowanie, których dokumentację analizowano (poz. nr 8, 15 i 20 z Wykazu) posiadały zatwierdzony IPU, o którym mowa w art. 145 ust. 4 ustawy w.rispz. W 2 przypadkach program ten zatwierdzony był przez Dyrektora PCPR, w jednym przez dyrektora powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie (bowiem osoba ta pochodziła z innego powiatu).

Wzór wniosku o pomoc na zagospodarowanie, który funkcjonował w Jednostce, obligował osobę usamodzielnianą do wskazania w nim artykułów, jakie zostaną zakupione z przyznanych jej środków **/akta kontroli str. 161-162/**.

W każdym analizowanym przypadku weryfikowano okres przebywania wychowanka w pieczy zastępczej, uprawniający go do otrzymania pomocy na zagospodarowanie, stosownie do art. 141 ust. 1 ustawy w.rispz.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisane były przez Dyrektora, tj. osobę uprawnioną i były skutecznie doręczone **/akta kontroli str. 163-164, 167-168, 173-174/**.

Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w zakresie udzielenia pomocy na zagospodarowanie.

Zgodnie z przepisami art. 150 ustawy w.rispz pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia, w wysokości nie niższej niż 2272,00 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem

o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 4542 zł. Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej.

Z sentencji analizowanych decyzji wynika, że Jednostka na zagospodarowanie przyznała pomoc pieniężną. W przypadku 2 osób usamodzielnianych przyznana pomoc wyniosła 2.300,00 zł (poz. nr 8 z Wykazu – decyzja nr PZ.6311.3.2024.AL z dnia 07 czerwca 2024 r. oraz poz. nr 15 z Wykazu – decyzja nr PZ.6311.5.2024/2025.AL z dnia 03 stycznia 2025 r.). W 1 przypadku (poz. nr 20 z Wykazu – decyzja nr PZ.6311.4.2024.AL z dnia 30 października 2024 r.) ta kwota stanowiła 2275,00 zł **/akta kontroli str. 163-164, 167-168, 173-174/**.

Ustalono, że w Jednostce przyjęto zasadę, wg. której z przyznanych środków na zagospodarowanie, PCPR regulowało faktury zakupu artykułów (wskazane we wnioskach oraz w uzasadnieniu decyzji), które przedkładane były przez wychowanków. Wskazać jednocześnie należy, iż w uzasadnieniu decyzji Jednostka zobowiązywała wychowanków do rozliczenia się z przyznanej pomocy we wskazanym konkretnie terminie.

Opisaną wyżej zasadę, dotyczącą pomocy na zagospodarowanie, zastosowano także wobec osoby (pochodzącej z innego powiatu, która osiedliła się na terenie powiatu mrągowskiego). Osoba ta wnioskując o pomoc finansową na zakup artykułów agd, prosiła o przelanie środków finansowych na wskazane przez nią konto bankowe **/akta kontroli str. 176/**.

Z wyjaśnień udzielonych przez pracownika, w obecności Dyrektora, które zostały przyjęte do protokołu **/akta kontroli str. 177/** wynika, że (...) *Tak przyznajemy pomoc w każdym jednym przypadku, taką mamy praktykę. To ma ich [wychowanków] motywować, aby przysługujące pieniądze (...) wydatkowali na cele związane ze startem w przyszłość*”.

Biorąc pod uwagę celowość przyjętej praktyki w Jednostce, zespół inspektorów przyjął powyższe wyjaśnienie.

W wyniku analizy przedłożonych faktur, potwierdzających zakup przez wychowanków artykułów agd, oraz wyciągów z przelewów bankowych regulujących te faktury, ustalono, że przyznane środki na zagospodarowanie nie zostały w pełni wydatkowane w odniesieniu do:

- osoby pod poz. nr 8 z Wykazu - przyznana kwota 2.300,00 zł - wydatkowano - 2247,95 zł - pozostała kwota – 52,05 zł **/akta kontroli str. 163-166/;**
- osoby pod poz. nr 15 z Wykazu - przyznana kwota 2.300,00 zł - wydano 1900,00 zł – niezrealizowana kwota 400, 00 zł **/akta kontroli str. 167-172/;**
- osoby pod poz. nr 20 z Wykazu - przyznana kwota 2.275,00 zł - wydatkowano - 2.245,99 zł - niezrealizowana kwota 29, 01 zł **/akta kontroli str. 173-175/.**

Dyrektor kontrolowanej Jednostki, zapytany, czy PCPR, w związku z przyznaniem osobom usamodzielnianym (o których mowa powyżej) świadczenia, wskazanego w art. 150 ustawy wripsz, tj. pomocy na zagospodarowanie, dokonało zwrotu różnicy wynikającej z opłaconych faktur a kwotami pomocy pieniężnej, określanych w decyzjach, odpowiedział, iż w przypadku 2 osób, tj. pod poz. nr 15 i 20 z Wykazu, nie dokonano zwrotu tej różnicy. Poinformował ponadto, że wychowanka pod poz. nr 8 z Wykazu, podczas rozmowy telefonicznej w dniu 04 czerwca 2025 r. zobowiązała się do zrealizowania pozostałej kwoty.

Dyrektor wskazał, że (...) *Wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą przy złożeniu wniosku o pomoc na zagospodarowanie informowani są o procedurze związanej z przyznawaniem pomocy oraz jej realizacji. Informowani są także o konieczności wydatkowania całej kwoty, wskazanej w decyzji. Jeśli dokonają zakupu wszystkich artykułów wskazanych we wniosku/decyzji, a pozostaną jeszcze środki, to po konsultacji z pracownikiem merytorycznym*

maja możliwość zakupu artykułów, które nie są ujęte we wniosku/decyzji” /akta kontroli str. 178-179/.

W opinii kontrolujących należałoby przede wszystkim zmodyfikować wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie w ten sposób, aby umożliwić osobom usamodzielnianym zakup innych, niezbędnych artykułów, za ewentualnie pozostałą kwotę z przyznanych środków, po zakupie artykułów, konkretnie w nim określonych. W tym zakresie Dyrektorowi Centrum udzielono bieżącego instruktażu

Przyczyną stwierdzonej nieprawidłowości było przyjęcie niewłaściwej praktyki rozliczania środków oraz niedostateczny nadzór, co skutkowało nieotrzymaniem pełnej wysokości świadczenia, którego kwotę dookreślono w decyzji.

Pomoc na zagospodarowanie, stosownie do art. 150 ust. 1 ustawy w.r.p.z, była wypłacana przed ukończeniem przez osoby usamodzielniane 26 roku życia.

f. udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych

Z informacji Dyrektora Centrum wynika, że pomoc PCPR w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych polegała na umieszczeniu 2 wychowanek (w tym 1, której teczkę z dokumentami analizowano (poz. nr 11 z Wykazu)) w mieszkaniu treningowym **/akta kontroli str. 60-62/**. Dyrektor wskazał, że „(...) *na terenie Powiatu Mrągowskiego utworzone jest 1 mieszkanie treningowe z 2 miejscami. W chwili obecnej w mieszkaniu zamieszkują 2 osoby z placówki [opiekuńczo-wychowawczej] /akta kontroli str. 129/.*”

W analizowanej dokumentacji pozostałych wychowanków brak było wniosków do PCPR o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

g. udzielanie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia

Na podstawie informacji Dyrektora, ujętych w Wykazie osób **/akta kontroli str. 60-62/** ustalono, że w okresie podlegającym kontroli Centrum nie udzielało wychowankom pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Dyrektor Jednostki wskazał, że „*PCPR w Mrągowie nie realizowało pomocy w formie wsparcia w uzyskaniu zatrudnienia, ponieważ usamodzielniający się wychowankowie pieczy zastępczej nie zgłaszali takich potrzeb. W IPU młodzież określa swoje plany, co do podjęcia zatrudnienia, następnie po opuszczeniu rodziny [zastępczej] informowani są o możliwości zarejestrowania w Powiatowym Urzędzie Pracy, gdzie objęci zostaną ubezpieczeniem zdrowotnym, a także pośrednictwem pracy” /akta kontroli str. 180-181/.*

Biorąc pod uwagę fakt, że informacje dotyczące możliwości uzyskania pomocy w powiatowym urzędzie pracy, w zakresie zatrudnienia, przekazywane są wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej, wątpliwość budzi, czy wiedzę na temat możliwości uzyskania pomocy w kwestii zatrudnienia posiadają również wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dlatego też opracowanie np. broszury/informatora (o których mowa we wcześniejszej części wystąpienia), zawierających informacje na temat etapów procesu usamodzielniania, w tym przysługującej pomocy i wsparcia oraz przekazanie jej wszystkim osobom opuszczającym pieczę zastępczą, w opinii kontrolujących, jest jak najbardziej zasadne.

h. zapewnianie pomocy prawnej

Z danych ujętych w Wykazie wynika, iż w Jednostce w badanym okresie, poza przypadkami osób biorących udział w projekcie (poz. nr 10, 11 i 17 z Wykazu **/akta kontroli str. 60-62/**) nie świadczone także pomocy prawnej. Dyrektor PCPR poinformował, iż „*PCPR w Mrągowie oferuje*

pomoc i wsparcie specjalistów, tj. psychologa, pedagoga, prawnika. Informacja o oferowanym wsparciu dostępna jest na stronie [internetowej] PCPR oraz tablicy ogłoszeń w siedzibie PCPR. Młodzież opuszczająca pieczę zastępczą informowana jest (ustnie) o możliwości korzystania, w razie potrzeby, ze wsparcia specjalistów. W okresie objętym kontrolą nikt z usamodzielnianych nie zgłaszał potrzeby objęcia specjalistycznym wsparciem” /akta kontroli str. 180-181/.

W opinii zespołu inspektorów, poza informacjami, dotyczącymi możliwości skorzystania w Jednostce z pomocy specjalistów (w tym prawnika), umieszczonymi na stronie internetowej PCPR oraz tablicy ogłoszeń w siedzibie PCPR, należałoby takie informacje również umieścić we wspomnianej wyżej broszurze/informatorze.

i. zapewnienie pomocy psychologicznej

Ustalono, że wychowankowie pieczy zastępczej (poza osobami uczestniczącymi w projekcie (poz. nr 10, 11 i 17 z Wykazu /akta kontroli str. 60-62/) nie korzystali w Centrum z pomocy psychologa. Wyjaśnienia Dyrektora w kwestii niekorzystania osób usamodzielnianych z tej formy pomocy przytoczono w obszarze, dotyczącym zapewnienia pomocy prawnej niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

j. inne formy wsparcia

Ustalono, iż w Centrum od października 2024 r. realizowany jest projekt pt. „Wspieramy i Usamodzielniamy”, mający na celu m.in. wsparcie docelowo 32 osób, które przygotowują się do usamodzielnienia oraz usamodzielnionych wychowanków, którzy opuścili już pieczę zastępczą /akta kontroli str. 182-183/. Realizowany jest w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 i współfinansowanego ze środków EFS+. Projekt ten skupia się m.in. na aktywizacji zawodowej, podnoszeniu kwalifikacji, poradnictwie specjalistycznym, a także pomocy prawnej i psychologicznej. Ukierunkowany jest na prewencję dysfunkcji oraz zachowań ryzykownych poprzez wzmocnienie w uczestnikach projektu wiary we własne możliwości, poprawę ich samooceny oraz wyposażenie ich w umiejętności i postawy umożliwiające samodzielne radzenie sobie z wyzwaniami życiowymi, wzmocnienie poczucia własnej wartości, motywacji do zmiany swojego życia, rozwoju oraz świadomego planowania przyszłości i efektywnego usamodzielniania się oraz aktywizacji w sferze zawodowej, przygotowania do umiejętnego poszukiwania pracy, autoprezentacji, skutecznej komunikacji oraz podniesienie kompetencji zawodowych.

Z informacji Dyrektora wynika, iż do dnia kontroli wsparciem w ramach projektu objęto 3 osoby usamodzielniane (poz. nr 10, 11 i 17 z Wykazu), w tym 1 wychowankę, której dokumentację analizowano (poz. nr 11 z Wykazu). Na podstawie informacji Dyrektora oraz analizy przedłożonej dokumentacji projektowej ustalono, iż wychowankowie w ramach projektu zostali objęci pomocą specjalistyczną oraz uczestniczyli w warsztatach: trening kompetencji wychowawczych, rozwoju osobistego, a także budowania swojej ścieżki kariery zawodowej /akta kontroli str. 182-183/.

Dyrektor poinformował, że w okresie objętym kontrolą, Centrum nie organizowało szkoleń dla osób usamodzielnianych oraz grup wsparcia dla opiekunów usamodzielnienia /akta kontroli str. 29/.

7. Pozostałe ustalenia

Kontrolujący ustalili, iż w ramach postępowań administracyjnych, dotyczących udzielenia pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie, Centrum weryfikowało

sytuację osobistą, dochodową i majątkową wychowanków, o której mowa w art. 144 ustawy wripisz. Weryfikacji tej dokonywano na podstawie oświadczeń osób usamodzielniających się, a także wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

W niektórych oświadczeniach wychowanków brak było podpisu pracownika PCPR, który je przyjmował **/akta kontroli str. 184-185/**. W ramach bieżącego instruktażu wskazano na zasadność uzupełniania podpisów w miejscu przeznaczonym dla osób przyjmujących oświadczenie, zgodnie z opracowanym przez samo Centrum wzorem dokumentu.

Ponadto zauważyć należy, iż przepisy ustawy wripisz nie dają prawnej możliwości przeprowadzania wywiadów środowiskowych na okoliczność ustalenia sytuacji wychowanków pieczy zastępczej, którzy ubiegają się o pomoc, określoną w wyżej wskazanej ustawie. Udzielając bieżącego instruktażu kontrolujący wskazali, iż wywiad środowiskowy, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, jest narzędziem wykorzystywanym do ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób lub rodzin ubiegających się o świadczenia, określone w tej ustawie.

UWAGI I WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można, że pomimo stwierdzonej nieprawidłowości, dotyczącej niepełnej realizacji decyzji dotyczących udzielenia pomocy na zagospodarowanie, PCPR w badanym okresie realizowało ustawowe zadania, o które wnioskowali usamodzielniani wychowankowie.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że dokumentacja w badanych teczkach osób usamodzielnianych co do zasady była kompletna i prowadzona w sposób uporządkowany. Należy jednak zwrócić uwagę na rzetelność dokonywanych wpisów.

ZALECENIA POKONTROLNE

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wripisz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za jej powstanie stosownych działań, mających na celu jej wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

- 1. Osobom usamodzielnianym pomoc na zagospodarowanie wypłacać w kwotach określonych w decyzjach administracyjnych oraz zgodnie z przepisami art. 150 ustawy wripisz. Wypłacić osobom usamodzielnianym różnicę pomiędzy kwotą przyznaną na zagospodarowanie, a faktycznie wydatkowaną.**
- 2. Wdrożyć instruktaż przekazany podczas kontroli.**

POUCZENIE:

Stosownie do art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Kierownik kontrolowanej jednostki może w każdym czasie wycofać złożone do wystąpienia pokontrolnego zastrzeżenia. Wycofane zastrzeżenia pozostawia się bez rozpatrzenia.

Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Piotr Duda

ZASTĘPCA DYREKTORA

Wydziału Polityki Społecznej

Zespół kontrolujących:

Katarzyna Brewka - kierownik oddziału

Agnieszka Brzozowska - główny specjalista

Katarzyna Stefanowska - główny specjalista